

De vrijgevestigde mondhygiënist: een gevestigd instituut?

Samenvatting. In dit artikel wordt aandacht besteed aan de ontwikkeling van de beroepsgroep van vrijgevestigde mondhygiënisten. In 15 jaar tijd hebben zich ongeveer 100 mondhygiënisten vrij gevestigd. De overheid laat deze vorm van beroepsuitoefening toe zolang de werkrelatie met de tandarts aan de daartoe gestelde eisen voldoet. Uit een enquête onder vrijgevestigde mondhygiënisten (respons: 80%, N=58) blijkt dat de mondhygiënisten in doorsnee enige jaren ervaring hebben voordat zij tot de vrije vestiging overgaan. In de vrijgevestigde praktijk worden vooral patiënten met parodontologische problemen behandeld. Naast de vrijgevestigde praktijk vervullen de meesten nog een dienstbetrekking. Vergoeding van de kosten door verzekeringsinstanties van de behandeling maakt de vrijgevestigde mondhygiënist bereikbaar voor een groter publiek en is daarom gewenst.

GRUYTHUYSEN R.J.M., VERTIN A.A. De vrijgevestigde mondhygiënist: een gevestigd instituut? Ned Tijdschr Tandheelkd 1993; 100: 54-5.

R.J.M. Gruythuysen, tandarts
A.A. Vertin, mondhygiënist

Uit de vakgroep Pedodontologie van het Academisch Centrum Tandheelkunde Amsterdam (ACTA).

Trefwoorden: **Praktijkvoering – Sociale Tandheelkunde – Mondhygiënist**

Datum van acceptatie: 15 april 1992.

Adres: Dr. R.J.M. Gruythuysen, Louwesweg 1, 1066 EA Amsterdam.

1 Inleiding

Het belangrijkste verschil tussen de vrijgevestigde mondhygiënisten en de mondhygiënist-werknemer is dat de eerste financieel onafhankelijk van de tandarts is en de laatste niet. Vrije vestiging door mondhygiënisten wordt door het Mondhygiënistenbesluit niet uitgesloten en is dus niet strijdig met de wet.¹ In dit artikel wordt aandacht besteed aan de ontwikkeling van deze beroepsgroep van mondhygiënisten. Tevens wordt getracht om tot een globale profielschets van deze beroepsgroep te komen. Daartoe is een enquête gehouden onder vrijgevestigde mondhygiënisten.

2 Ontwikkelingen

In 1978 werd in Nederland de eerste door een mondhygiënist vrijgevestigde praktijk gerealiseerd. Inmiddels hebben zo'n 100 mondhygiënisten gekozen voor het vrije ondernemerschap. Zij voeren een door henzelf gefinancierde praktijk of een praktijk op huurbasis. Deze praktijkvormen zijn niet wettelijk geregeld maar worden geëerd zolang 'aanwijzingen en controle' door de tandarts gewaarborgd zijn.^{1,2}

De overheid hanteert voor de werkrelatie tussen tandarts en de vrijgevestigde mondhygiënist de volgende criteria:

- Er dient geen sprake te zijn van een rechtstreekse entree van de patiënt bij de mondhygiënist;
- De mondhygiënist behandelt de patiënt op duidelijke schriftelijke aanwijzing van de tandarts;
- Controle achteraf door de tandarts die de aanwijzing heeft gegeven, dient mogelijk en uitvoerbaar te zijn dat wil zeggen dat de ruimtelijke afstand tussen mondhygiënist en tandarts niet te groot en goed overbrugbaar is;
- De tandarts die de aanwijzing heeft ge-

geven, dient te allen tijde geraadpleegd te kunnen worden.²

De Geneeskundige Hoofdingspectie heeft in 1988 steekproefgewijs een tiental vrijgevestigde praktijken van mondhygiënisten geselecteerd en op een aantal punten doorgeleefd. Daarbij bleek dat de werkrelatie met de tandarts in alle praktijken aan de daartoe gestelde criteria voldeed en ook dat de praktijkvoering op adequate wijze geschiedt. Bij navraag bleek dat de Geneeskundige Hoofdingspectie de ontwikkelingen met belangstelling volgt en tot op heden geen aanwijzingen heeft gevonden die afbreuk doen aan de in 1988 geconstateerde bevindingen. Onlangs heeft de NMT, zij het schoorvoetend, ingestemd met een door het ministerie van WVC voorgestelde wijziging van de verwijfsformule 'op aanwijzing en onder controle' in 'ingevolge verwijzing door'. Door de Commissie Bedrijfsvoering Vrijgevestigden van de Nederlandse Vereniging van Mondhygiënisten (NVM) wordt als meest opvallende ontwikkeling aangegeven dat er steeds meer tandartsen bereid zijn verwijzingen af te geven aan patiënten of daartoe zelf het initiatief nemen. In 1985 waren er 15 vrijgevestigde mondhygiënisten. Zeven jaar later is het aantal vrijgevestigde mondhygiënisten met een factor 7 toegenomen. Deze groei heeft plaatsgevonden zonder dat een declaratiepatroon buiten de tandarts om – op een uitzondering na – mogelijk is. De patiënt kan namelijk meestal de kosten van deze zorg niet op zijn verzekeringsmaatschappij verhalen.

3 Enquête

3.1 Materiaal en methode

Eind 1990 werd een vragenlijst verzonden naar vrijgevestigde mondhygiënisten, le-

den van de NVM (N=78). Van deze vragenlijsten werden er 62 terugontvangen. Onbruikbaar bleken vier vragenlijsten omdat ze afkomstig waren van mondhygiënisten die niet (meer) in de vrijgevestigde situatie werkten. Zo bleven 58 vragenlijsten over voor analyse.

3.2 Resultaten

De gemiddelde leeftijd van de respondenten (56 vrouwen en twee mannen) is 33 jaar (s.d. 5,7). In doorsnee hebben de mondhygiënisten drie jaar praktijkervaring als zij overgaan tot vrije vestiging. Minder dan de helft van de respondenten (43%) werkt in een praktijk die aan een tandartsenpraktijk is gekoppeld. Echter de meesten (57%) werken op eigen lokatie. Van de eersten werken slechts een paar mondhygiënisten uitsluitend in aanwezigheid van de tandarts. Bijna twee derde van de respondenten (62%) werkt een halve week of minder als vrijgevestigde mondhygiënist. De rest (38%) werkt drie dagen of meer per week. Slechts 5% van de respondenten is full-time werkzaam als vrijgevestigde mondhygiënist.

Een minderheid (40%) vervult geen dienstverband naast de vrijgevestigde praktijk. De meerderheid (60%) (N=35) is naast de vrijgevestigde praktijk op de eerste plaats aangesteld in de algemene praktijk (N=14) en op de tweede plaats in een orthodontische praktijk (N=10). De overigen (N=16) vervullen elders (ziekenhuis, gehandicaptenzorg, parodontologische praktijk, commercie) een dienstbetrekking, inclusief dubbelstellingen. In de vrijgevestigde praktijk worden hoofdzakelijk patiënten met parodontologische problemen (veel botafbraak en diepe pockets) behandeld. Bij ongeveer één derde van de respondenten maken deze patiënten ten-

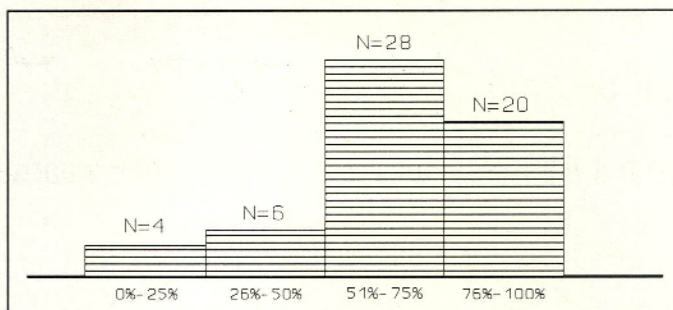
minste 75% van het patiëntenbestand uit (afb. 1).

4 Discussie

Dit onderzoek bevestigt de aanwijzing uit het onderzoek van de Geneeskundige Hoofdingspectie van de Volksgezondheid, namelijk dat naar vrijgevestigde mondhygiënisten vooral patiënten met parodontologische problemen worden verwezen. Mede hierdoor is het noodzakelijk dat de vrijgevestigde mondhygiënist enkele jaren praktijkervaring heeft opgedaan voordat tot vrije vestiging wordt overgegaan. Op het terrein van praktijkvoering voorzag de tweejarige opleiding niet in de kennis die noodzakelijk is voor vrije vestiging. De driejarige opleiding (per 1-9-'92) kan hierin verandering brengen.

Het aantal vrijgevestigde praktijken neemt nog steeds toe. Mogelijk speelt hierbij een rol dat steeds meer tandartsen geneigd zijn vrijgevestigde mondhygiënisten niet als concurrenten te beschouwen, maar als preventief werkende zorgverleners die een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de vraag naar restauratieve zorg. Bovendien wordt door de samenwerking met een vrijgevestigde mondhygiënist het risico omzeild van een moeilijk te vervullen vacature bij een onverhoopt vertrek van de in de eigen praktijk aangestelde mondhygiënist.

De bereidheid van de patiënten om de door de vrijgevestigde mondhygiënisten geboden zorg zelf te bekostigen wijst op waardering van het publiek voor het werk dat deze zorgverleners verrichten. Vergoeding van de verzekeringsinstanties voor de werkzaamheden van de vrijgevestigde mondhygiënist zal deze vorm van zorg ook onder het bereik van patiënten brengen die deze zorg niet zelf kunnen bekostigen en is daarom gewenst. Met de ontwikkeling van de vrijgevestigde beroepsuitoefening loopt de Nederlandse mondhygiënist vooruit op de internationale situatie. Daarin wordt

Afb. 1. Aantal mondhygiënisten naar het aandeel van patiënten met parodontologische problemen in de vrijgevestigde praktijk (N=58).

meer vastgehouden aan de traditionele werkwijze tussen tandarts en mondhygiënist.

5 Conclusie

De vrijgevestigde mondhygiënist is een vrouw van 33 jaar die zich heeft gevestigd (meestal op eigen lokatie) enkele jaren na

haar opleiding, deze vorm van praktijkvoering niet meer dan twee en een halve dag per week uitoefent en daarnaast een dienstbetrekking vervult. Het patiëntenbestand bestaat vooral uit patiënten met parodontologische problemen. De huidige groei van het aantal vrijgevestigde praktijken vormt een aanwijzing voor de levensvatbaarheid van deze wijze van beroepsuitoefening.

Summary

DENTAL HYGIENIST IN FINANCIAL INDEPENDENT PRACTICE; A REALISTIC OPTION?

Key words: Dental hygienist – Social dentistry

The purpose of this article was to describe the development and actual status of the financial independent dental hygienist in The Netherlands. In 15 years nearly 100 dental hygienists started in financial independent practice after a few years of experience. In a survey (response: 80%, N=58) respondents reported that especially patients with advanced periodontal diseases were treated in their practice. A majority of the respondents also works for a dentist employer. Compensation by insurance companies makes the treatment by independent dental hygienists approachable for more patients and is therefore advisable.

Literatuur

¹Mondhygiënistbesluit. Staatsblad 1974; 151: 1-6.

²HAGE MD, KOEKENBIER ThAG. Werkwijze en functioneren van de vrijgevestigde mondhygiënist. Rijswijk: Geneeskundige Hoofdingspectie van de Volksgezondheid, 1988: april.